

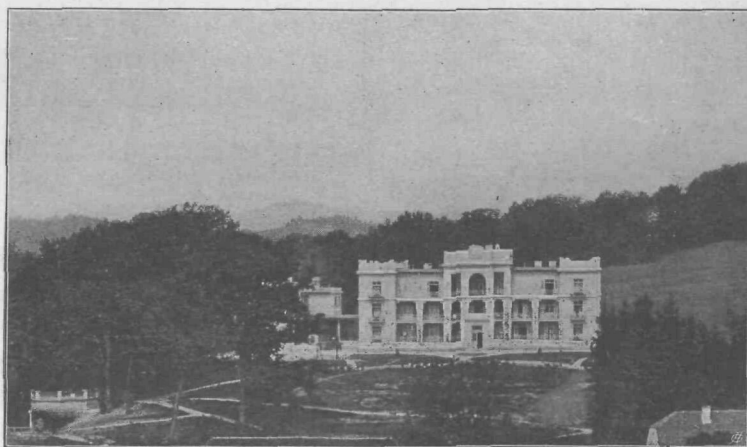
Dr. J. L.:

Pesnik Stritar v Rogaški Slatini.

(Konec.)

do ni poznal našega pesnika Stritarja — Borisa Mirana? V vsaki slovenski hiši najdete njegove knjige — »Pod lipo«, »Lešniki«, »Zimski večeri«, »Jagode« — v vsaki knjižnici njegove zbrane spise in tu in tam še njegov »Dunajski Zvon«, ki ga je začel izdajati l. 1870. Vsak otrok zna deklamirati njegove lepe pesemce in v šolskih čitankah radi čitamo njegove sestavke. Kdo ne pozna »Griškega gospoda«,

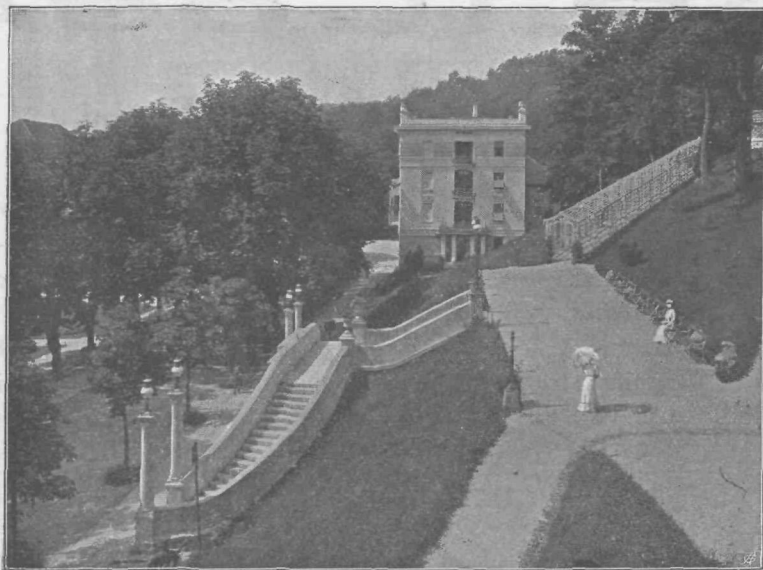

Aleksandrov dom v Rogaški Slatini.

»Janka Božeta« in »Pikinega Jožeta«. Pa ne le to; vsak šolarček pozna njegov življenjepis, če bi ga o polnoči poklical iz spanja. Takoj ve, da je bil Stritar doma blizu Velikih Lašč, da se je rodil v Podsmreki l. 1836. in da je bil tam blizu v Retnjah doma tudi Fran Levstik, s

katerim sta bila mlada prijatelja in sta skupaj na počitnicah krompir pekla. Vse to je nam Stritar sam popisal. Tudi je vsem znano, da je bil Stritar jako nadarjen, da je že v ljubljanskih šolah pokazal svoje talente in da je potem odšel na Dunaj, kjer je študiral na univerzi in učil otroke v bogatih družinah. Potem je potoval po svetu in postal jako izobražen mož. Vse to je pri nas vsakemu znano.

Že v mladih letih je pisal pesmi, ko pa se je l. 1865. stalno naselil na Dunaju, je začel marljivo pisati in vzgajati mlade pesnike in pisatelje. L. 1869. je izdal svoje pesmi pod imenom »Boris Miran«. Eno leto na to je ustanovil »Dunajski Zvon«, okolo katerega je zbral naše

Ljubljanski dom v Rogaški Slatini.

najboljše tedanje pisatelje. Sam je spisal romane in povesti: »Svetinova Metka«, »Zorin«, »Gospod Mirodolski«, »Sodnikovi«, »Rosana« in mnogo pesmi, ki jih je mladina že takrat rada deklamirala v šolah. Stritar je jako ljubil mladino in se je večkrat obračal na njo, da naj zvesto služi domovini. V pesmi »Mladini« pravi, da je že dolgo ločen od doma in da pogosto obupuje nad našo usodo, toda neki glas ga tolaži. In kaj pravi ta glas:

O tebi govori mi, o mladina,
da tebe ni okužil smrtni strup,
obupati ne sme še domovina,
ti cvet si njen, ti sladki njen si up,
za vse, kar lepo, blago je in sveto,
za dragi dom srce je tvoje vneto.

In dalje naroča mladini:

Um bistri si, srce si blaži — v čisli
 srce ti bodi vedno in povsod —
 ko ljubiš domovino svojo — misli,
 človeku brat je človek, rodu rod.
 Pregarjanja se pazi in razpore
 sovraštvu v srcu ne dajaj prostora!

— — — — —
 Dokler ji bodeš zvesta ti, mladina,
 ničesar ne boji se domovina.

Zdraviliški dom v Rogaški Slatini.

In v »Prešernovi oporoki« zopet govori:

Ti mladi rod, oči zaupajoče
 v te vpirajo pogled poslednji svoj,
 če v tebe ni mi upati mogoče,
 kako bi mirno ločil duh se moj,
 ti boje doživiš duševne vroče,

ko pride dan, na mestu svojem stoj!
 Za dom, svobodo bóri se, resnico,
 za bratoljubje gori in pravico!

Ime slovensko tebi sveto bodi,
 ne srami ga, sramiti ga ne daj,
 da bode spoštovano med narodi,
 sirovosti, podlosti ne poznaj,
 povsod naj plemenitost tebe vodi,
 ta pravega Slovena znači naj!

Vrelec „Styria“ v Rogaški Slatini.

V pesmi »Rojakom« slišimo zopet lepe njegove besede:

Ko domovina kliče nas sinove,
 gradimo s prsi hrabrimi ji grad,
 za narod, za pravice vse njegove
 nikdar zaman Slovan se v boj ne zove,
 vojak navdušen vsak je, star in mlad.

—————
 Nam kakor mati domovina bodi,
 kje sinu je nad mater dražja stvar,
 s podobo njeno v srcu svet obhodi,
 kar lepega kje najde med narodi,
 domov prinese, njej pokloni v dar!

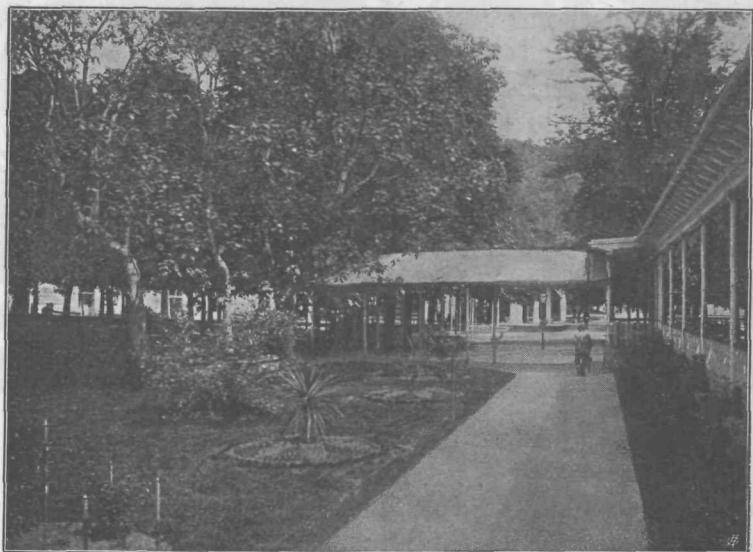
Pesnik čuti, da prihajajo novi veliki časi in pravi:

— — — nov se čas poraja,
človeštvu velika pomlad prihaja,
naj skoraj pošljejo nebesa jo.

Jaz videl je ne bom; a duša moja,
oko po njej tako mi hrepeni!
Po svetu tem prežalostna je hoja,
za eno srečo kaj solzá in znoja,
kaj bolečin je treba in skrbi!

In kdo naj premaga ta žalostni krivični svet?

Na dan, Slovan! Slovanska ti mladina,
najlepše delo čaka te, na dan!
Gospoda več ne bodi ne trpina,
človeštvo ena bode naj družina,
rešitelj svetu bode naj Slovan!

Izprehajališče ob vrelih v Rogaški Slatini.

Tako je govoril Stritar mladini. Kaj čuda, da je šla mladina za njim. A ne samo mladina: tudi mladi pesniki in pisatelji, n. pr. Gregorčič in Aškerc. In vsi, ki so ljubili slovenski jezik, ki ga je Stritar pokazal v vsej krasoti. In vsi, ki so ljubili domovino in so šli v boj za njene pravice.

Leta 1887. je Stritar zbral svoje spise in jih izdal v šestih zvezkih. Mislil je, da je dovršil svoje delo. Toda »pevska žila« mu še ni umrla in na stara leta se je spomnil na otroke ter jim podal one mladinske knjige, ki smo jih zgoraj imenovali. Potem pa se je poslovil in je živel kot vpokojeni profesor v Aspangu pri Dunaju. Tam je hotel živeti do smrti. Toda med tem se je zgodilo, česar ni pričakoval ne on in ne marsikdo drugi. Prišla je vojna, Avstrija je razpadla. Za pesnika so nastali težki časi. A domovina nanj ni pozabila. Pošiljali so mu iz naše države jedil in raznih darov. Vabili so ga, naj se vrne domov, a naš pesnik je bil slab zaradi starosti in se je bal naporne poti. Že dolgo ni bil doma, to je od l. 1906., ko smo slavili njegovo sedemdesetletnico.

Na mrtvaškem odru.

A on je tako ljubil svojo zemljo. V mislih je bil vedno doma in vedno je popisoval ono lepo dolinico okolo svojega doma. Mislil je, da bo preživel svojo starost kakor »Griški gospod«. Pa mu ni bilo dačo. Prerokoval je našo svobodo, a sam je mislil, da je ne bo videl. In vendar: Rogaška Slatina je pripravila zanj primerno bivališče: pripravili so mu stanovanje v vili Jankomir — in končno se je pesnik odločil — in lansko leto se je s svojo gospo pripeljal domov. V Mariboru so ga Slovenci navdušeno pozdravili. Poseben voz ga je peljal naravnost v Slatino. Tam je preživil mirno svoje dni — njegovi prijatelji na Slatini so poskrbeli za vse. Njegovo zdravje se je izboljšalo.

šalo, da se je peljal večkrat na izprehod. Mladina pa se je spomnila na svojega pesnika in ga je šla pozdravit. Seveda je bilo treba pesniku predvsem miru: opešal mu je vid in telesne moči so ga zapuščale. Vendar ga je razveselil pozdrav mladine. Saj je videl, da se je izpolnilo vse, o čemer je sanjal v svojih mladih dneh. In komu je usojena tako lepa sreča.

Tako je Stritar v Rogaški Slatini preživel zadnje leto svojega plodnega življenja in domovina mu je vsaj malo poplačala zasluge, ki si jih je pridobil s svojim delom. Vsa čast Rogaški Slatini, ki si je s tem pridobila priznanje nas vseh!

Ko so se stekli dnevi življenja, je pesnik mirno v Gospodu zaspal (dne 25. novembra 1923). In zopet je Rogaška Slatina poskrbela za to, da so pesnika prepeljali v Ljubljano, kjer se je vršil veličasten pogreb. Pokopali so Stritarja v pisateljsko grobnico, kjer leže naši zaslužni pisatelji. Naslovi njegovih del so ga spremljali v zelenih vencih pred krsto: ta dela bodo ostala večna in bodo tvorila v naši zgodovini velik spomin na težke čase — mladina pa bo zopet in zopet čitala njegove spise — darove velikega duha!

Pismo bratcem v svobodi.

*Iz vaših krajev k nam
je veter prišumel,
z njim, bratci, je od vas
pozdrav do nas došel.*

*Vprašujete skrbno,
kako nam je in kaj...
Toda še vetrič vaš
hiti v prostost nazaj...*

*V deželi je pomlad —
tu notri v nas je ni...*

*Ko ptički nam pojo,
nas v dušicah boli.*

*Ko gaj spet zeleni
in cvetke zacvetó,
nam je še bolj kot prej,
še stokrat bolj hudó.*

*Ko sinje nam nebo
v morjé se zasmehlja,
ponosni Jadran naš
v bolesi zavihra.
In pravite, da je
pomlad pri nas doma...
A v naši boli nas
več bednih ne pozna.*

*Oj, bratci svobodni,
ko pride tja do vas,
sprejmite srečni jo,
a mislite na nas!
In mislite na dni,
ko bo še v nas pomlad,
in dajte vere nam
in tisoč sladkih nad!*

Anica.